

OKUL YÖNETİCİLERİNİN KÜLTÜREL LİDERLİĞİ İLE ÖĞRETMENLERİN AKADEMİK İYİMSERLİĞİ ARASINDAKİ İLİŐKI¹

Kerim ÖKMEN²
Prof. Dr. Aynur B. BOSTANCI³

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri ile öğretmenlerin akademik iyimserlikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma, ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Uşak ilinde devlet okullarında görev yapan öğretmenler oluştururken, örnekleme olarak kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen 373 öğretmendir. Araştırmada veriler, "Kültürel Liderlik Ölçeği" ve "Okul Akademik İyimserlik Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin yöneticilerin kültürel liderlik düzeyleri algısı, kültürün oluşturulması, kültürün benimsenmesi, ve kültürün yönetilmesi boyutlarında yüksek seviyededir. Öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algıları arasında, cinsiyet, kıdem, aynı okulda çalışma süresi ve okulun yerleşim yeri değişkenlerine göre farklılık bulunmamaktadır. Öğretmen algıları çalışılan okul düzeyi ve eğitim durumu değişkenlerine göre ise farklılaşmaktadır. Öğretmenlerin akademik iyimserliklerinin öz yeterlilik boyutunda çok yüksek, güven boyutunda ve akademik vurgu boyutunda orta düzeyde tespit edilmiştir. Öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeyleri cinsiyet, görev yapılan okul düzeyi, kıdem, eğitim durumu ve aynı okulda çalışma sürelerine göre farklılık göstermektedir. Okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkeni ise, öğretmenlerin akademik iyimserlikleri üzerinde farklılık oluşturmamıştır. Yine araştırmada, okul yöneticilerinin kültürel liderlikleri ile öğretmenlerin akademik iyimserlikleri arasında anlamlı, pozitif yönlü orta düzeyde ilişkilere rastlanmıştır. Ayrıca araştırma, okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerinin, öğretmenlerin akademik iyimserliklerini anlamlı bir şekilde yordadığını ortaya koymuştur. Okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri arttıkça, öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinin artacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel liderlik, akademik iyimserlik, kültür yönetimi, öz yeterlilik, akademik vurgu.

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CULTURAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND THE ACADEMIC OPTIMISM OF TEACHERS

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between the cultural leadership levels of school administrators and the academic optimism of teachers. The study is designed according to a relational survey model. The population of the study consists of teachers working in public schools in Uşak province during the 2023-2024 academic year, while the sample includes 373 teachers selected using a convenient sampling method. Data were collected using the 'Cultural Leadership Scale' and the 'School Academic Optimism Scale.' According to the results, teachers' perceptions of the cultural leadership levels of administrators are high in the dimensions of culture creation, culture adoption, and culture management. There are no differences in teachers' perceptions of school administrators' cultural leadership levels based on gender, seniority, duration of working at the same school, and the location of the school. However, teachers' perceptions differ according to the school level they work at and their educational background. Teachers' academic optimism is found to be very high in the self-efficacy dimension and moderate in the trust and academic emphasis dimensions. The levels of academic optimism among teachers vary based on school level where they work, gender, the seniority, educational background, and the duration of working at the same school. The variable of the school's location did not have an effect on teachers' academic optimism. Additionally, the study found

¹ Bu makale, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde ikinci yazar danışmanlığında yürütölmüş olan aynı konulu tezden üretilmiştir.

² Öğretmen, Uşak İli Eşme İlçe MEM, ORCID: 0000-0001-7247-3892, kerim92@gmail.com

³ Eğitim Fakölteesi, Eğitim Bilimleri Bölümü. ORCID: 0000-0002-7927-6063 aynur.bozkurt@usak.edu.tr

significant, positive, medium-level relationships between the cultural leadership of school administrators and teachers' academic optimism. The research also revealed that the cultural leadership levels of school administrators significantly predict teachers' academic optimism. It is suggested that as the cultural leadership levels of school administrators increase, the academic optimism levels of teachers will also rise.

Keywords: Cultural Leadership, Academic Optimism, Culture Management, Self-Efficacy, Academic Emphasis.

GİRİŞ

Okul başarısında öğretmenlerin akademik iyimserliği önemli bir rol oynamaktadır. Okulun amaçları doğrultusunda gereken çabanın gösterilmesi, öğretmenlerin akademik iyimserliği ile sağlanmaktadır. Bu anlamda, öğretmenlerin mesleklerine yönelik olumlu tutum ve davranışlar geliştirecekleri ve öğrenci öğrenmesinin artırılmasına yönelik girişimlerinin destekleneceği okul yapılarının oluşturulması gerekmektedir (Özdemir ve Kılınç, 2014). Yılmaz ve Kurşun (2000) çalışmasında, okulda bulunan destek kültürünün öğretmenlerin akademik iyimserliğini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Okul yöneticilerinin eğitim alanındaki gelişmeleri temele alan okul uygulamalarını gerçekleştirilmelerine, öğretmenleri desteklemelerine ve okulun ihtiyaçlarına yanıt verebilen bir kültür yapısının oluşumuna yönelik kültürel liderlik davranışları göstermelerinin zorunluluğu vurgulanmaktadır (Balkar, 2015). Okul yöneticilerinin kültürel liderlik davranışlarını göstermeleri öğretmen davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir (Maya, 2017). Kültürel liderlik, örgüt liderinin görev, amaç ve hedefleri belirleyerek bunların sürekliliğini sağlama sürecidir. Bu süreç, liderin yanında çalışan bireylerin sorumluluklarını net bir şekilde anlamalarını sağlamak ve bir topluluk duygusunu oluşturup devam ettirmek için çaba göstermelerini içermektedir (Tierney, 1992; Akt. Yıldırım, 2001). Dolayısı ile okul yöneticisinin kültürel liderlik davranışları, akademik iyimserliğin boyutları olan öğretmen öz yeterliğini, okul içi ve dışı öğrenci öğrenmelerinde velilere ve okul içi paydaşlara güveni ve akademik vurguyu desteklemektedir. Öğretmenlerin akademik yüksek seviyede olması, öğretmenlerin öğrencilerin olağan başarı seviyelerinin ötesinde büyük başarıya ulaşabileceklerine dair inançlarını da desteklemektedir (Hoy, Tarter ve Hoy, 2006). Okul etkililiği için okul kültürünün inşa edilmesi ve sürdürülmesi konusundaki en büyük sorumluluk okul yöneticilerindedir. Okul ekosisteminin yapı taşlarından kültürel değerlerin önemsenmesi, okul içerisindeki her türlü faaliyette göz önünde bulundurulması okul yöneticisinin görevidir (Yukl, 2012 Akt. Demirhan, 2022). Liderin kültür oluşturma, bu kültürü yönetme ve kültürle çalışma becerilerini geliştirme görevleri bulunmaktadır (Baker, 1992). Okul yöneticilerinin başarılı kültürel liderlik yapabilmelerinde, kendi okul kültürlerini anlaması ve okul çalışanlarına benimsetebilmesi çok önemlidir (Yıldırım, 2005). Olumlu bir okul kültürü yöneticilerinin kültürel liderlik davranışları ile oluşmaktadır. Olumlu kültürün olduğu okullarda yönetici öğretmen, öğrenci ve diğer personel arasında informal ilişkiler, yardımlaşma ve saygı daha fazla görülmektedir. Yöneticiler öğretmen ve öğrencileri desteklemektedirler (Uygur, 2021). Okul yöneticisinin kültürel liderliği, okul başarısı için kültürünün oluşturulması, geliştirilmesi ve kültürün benimsenmesini gerektirmektedir. Okul kültürü, çalışanların okulla özdeşleşmelerini, bağlılık duygusunun artmasını ve iş doyumunu; işine daha çok çaba harcama isteğini ve birlikte iş yapma isteğini artırmaktadır (Yıldırım, 2005; Maya, 2017). Anlaşılacağı üzere kültürel liderliğin olumlu bir okul kültürü oluşturmasıyla ortaya çıkan bu sonuçlar, öğretmenlerin akademik iyimserliğini artıracaktır. Bu anlamda araştırma değişkenleri daha anlaşılır olabilmesi için aşağıda açıklanmıştır.

1. KÜLTÜREL LİDERLİK

Okul kültürü, okul içerisinde öğretmen performansı, okul içi ilişkiler, eğitim süreci etkililiği gibi birçok boyut üzerinde belirleyicidir (Balkar, 2015). Kültürel liderlik, okul kapasitesini, okul çevre uyumunu geliştirerek ve okul kültürünün temel değerlerini yansıtarak yöneticiye farklı açılardan bakış açısı kazandırmaktadır (Yıldırım, 2005). Bu anlamda kültürel liderlik, bir örgütün üyeleri tarafından paylaşılan inançlar, değerler ve normları etkileyen liderliği de ifade etmektedir (Karaköse, 2008). Başka bir tanıma göre de kültürel liderlik, öğretmenleri okul kültürü yoluyla okul amaçları doğrultusunda harekete geçirebilme süreci olarak tanımlanmaktadır (Peter ve Waterman, 1998, Akt. Metlilo, 2022). Kültürel liderin rolü, örgütte kültürel değerlerin oluşmasına hizmet etme, onları açıklama ve çalışanlarını söz konusu değerlerle bütünleşmesini sağlamalıdır. Bunun için kültürel lider, örgüte ait felsefe, değer, norm, tarih, kahramanlar, dil ve tören gibi kültürel faktörün farkında olarak örgüt üyelerince içselleştirilmesini ve kullanılmasını sağlamalıdır (Maya, 2017). Kültürel lider, örgütün tüm bireylerini ortak bir amaç etrafında bir araya getirmekle sorumlu olan kişidir. Kültürel lider olarak okul yöneticisi, okul kültürünü oluşturarak benimsetmelidir. Örgütün kültürünü oluşturan, öğrenme ortamını iyileştiren, okul bizon ve misyonunu öğretmenlere benimseten ve kültürü yöneten kişi olarak okul yöneticisi bu anlamda kültürel bir liderdir (Yıldırım, 2005).

2. AKADEMİK İYİMSERLİK

Başarının yetenek ve motivasyonun bir sonucu olduğu savunulsa da Seligman (2002), iyimserliği başarı için üçüncü bir faktörü olarak kabul ederek öğrenilebileceğine ve geliştirilebileceğine inanmaktadır (Woolfolk-Hoy, Hoy ve Kurz, 2008). İyimserlik kavramı, belirli bir duruma yönelik olumlu beklentileri içermektedir (Çağlar, 2014). Akademik iyimserlik, McGuigan ve Hoy (2006) tarafından, eğitimciler arasında akademik başarının önemini vurgulayan, okulların öğrencilere gerekli destekleri sağlayabileceğine ve hem öğrencilerin hem de velilerin bu çabada işbirliği yapabileceğine olan ortak inanç olarak tanımlanmıştır. Akademik iyimserlik, öğretmenlerin akademik olarak öğrencilerine öğretmede kendilerine inandıkları, öğrencilerin öğrenmeye isteginin ve velilerin destekleyiciliğinin yüksek olduğu ve istenilen akademik başarıya ulaşılacağına yönelik kolektif inanç kültürü oluşması durumudur (Hoy & Miskel, 2012). Akademik iyimserlik, bir öğretmenin öğrencileri öğrenmeye teşvik ederek, süreç içinde öğrenciler ve velilerle işbirliğine güvenerek, öğrencilerin zorluklarla başa çıkabilme yeteneklerine inanarak olumlu bir inançtır (Woolfolk-Hoy, Hoy ve Kurz, 2008). Öğretmenin öz yeterliliği, güven ve akademik vurgu boyutları akademik iyimserliği oluşturmaktadır (Çoban & Demirtaş, 2011). Öz yeterlilik, öğretmenin öğrencilerine öğretme yeterliğine sahiplik algısıdır. Güven, öğretmenin velilerine ve okul içinde öğretim için ilişki kurabileceklerine güvenmesidir. Akademik vurgu ise öğrenme gereksinimlerini gidermeye yönelik okuldaki çabalardır (Hoy, 2004; Hoy ve Tarter, 2006; Yılmaz ve Kurşun, 2015). Akademik iyimserlik kavramına sahip olan öğretmenler, her öğrencinin eşsiz olduğuna, uygun fırsatlar verildiğinde her öğrencinin başarılı olabileceğine, öğrencilere ve ailelerine güvenilebileceğine ve işbirliği yapabileceklerine inanmaktadırlar (Yılmaz ve Kurşun, 2015). Öğretmenlerin inançları ve olumlu duyguları, akademik iyimserlik düzeyini etkilemektedir. (MacPherson ve Carter, 2009). Öğrencilerin başarılı olabileceklerine dair güvenlerini ve akademik başarılarını artıran etken akademik iyimserliktir. Bu nedenle, akademik iyimserliği teşvik etmek, eğitimde başarıyı artırmak için kritik bir adımdır (McGuigan ve Hoy, 2006).

Yapılan açıklamalarından anlaşılacağı üzere, okul yöneticilerinin kültürel liderlik davranışlarının öğretmenlerin akademik iyimserliği ile ilişkili olduğu görülmektedir. Araştırma ile okul yöneticilerinde kültürel liderlik rollerini oynamalarının öğretmenlerin akademik iyimserlikleri üzerindeki olumlu sonuçlarına yönelik farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir. Ayrıca literatürde bu iki değişkenin birlikte araştırıldığı yeterince çalışmaya rastlanmadığından, araştırmanın alana katkı sağlayabileceği umulmaktadır. Bu nedenlerle araştırmada, okul yöneticilerinin kültürel liderlik davranışları ile öğretmenlerin akademik iyimserlikleri arasındaki ilişki durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik algıları ile akademik iyimserlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla, araştırmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Öğretmenlere göre okul yöneticilerinin kültürel liderlikleri ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine ilişkin algıları; görev yaptıkları okul düzeyi, cinsiyet, kıdem, eğitim durumu, aynı okulda çalışma süresi ve okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin akademik iyimserlikleri ne düzeydedir?
4. Öğretmenlerin akademik iyimserlikleri; görev yaptıkları okul düzeyi, cinsiyet, kıdem, eğitim durumu, aynı okulda çalışma süresi ve okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
5. Okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri ile öğretmenlerin akademik iyimserlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri, öğretmenlerin akademik iyimserliklerini yordamakta mıdır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ve toplanan verilerin analizi bilgilerine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde desenlenmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişkenin arasındaki ilişki durumunun belirlendiği desendir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim-öğretim döneminde Uşak ilinde devlet okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla 383 öğretmene ulaşılmış ve 373 ölçek geçerli görülerek araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tanımlayıcı özellikleri tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

		Frekans(n)	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	199	53.4
	Erkek	174	46.6
Görev yapılan okul düzeyi	İlkokul	115	30.8
	Ortaokul	151	40.5
	Lise	107	28.7
Kıdem	1-10 Yıl	146	39.1
	11-20 Yıl	151	40.5
	21 Yıl ve Üzeri	76	20.4
Eğitim Durumu	Lisans	330	88.5
	Lisansüstü	43	11.5
Aynı okulda çalışma süresi	1-3 Yıl	132	35.4
	4-6 Yıl	132	35.4
	7 Yıl ve Üzeri	109	29.2
Okulun yerleşim yeri	İl Merkezi	114	30.6
	İlçe Merkezi	182	48.8
	Köy/Kasaba	77	20.6
Toplam		373	100.0

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %53.4'ü (N=199) kadın ve %46.6'sı (N=174) erkektir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunu kadın öğretmenler oluşturmaktadır. Görev yapılan okul düzeyi değişkeni incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %30.8'i (N=115) ilkokullarda, %40.5'i (N=151) ortaokullarda ve %28.7'si (N=107) ise iselerde görev yapmaktadır. Mesleki kıdem süreleri incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %39.1'inin (N=146) 1-10 yıl arası kıdeme sahip olduğu, %40.5'inin (N=151) 11-20 yıl arası kıdeme sahip olduğu ve %20.4'ünün 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin eğitim durumları lisans ve lisansüstü olarak ele alındığında ise sırasıyla %88.5 (N=330) ve %11.5 (N=43) olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin aynı okulda çalışma süreleri incelendiğinde, öğretmenlerin 1-3 yıl arasını %35.4'ü (N=132), 4-6 yıl arasını %33.4'ü (N=132) ve 7 yıl ve üzerini ise %29.2'sini (N=109) oluşturduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okulların yerleşim yerleri ise; %30.6 oranında (N=114) il merkezi, %48.8 oranında (N=182) ilçe merkezi ve %20.6 oranında (N=77) köy ya da kasaba olduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algıları ile akademik iyimserlikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla Metlilo (2022) tarafından revize edilen "Kültürel Liderlik Ölçeği" ve Çoban ve Demirtaş (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Okul Akademik İyimserlik Ölçeği" ile veriler toplanmıştır. Ölçeklere ait bilgiler aşağıda verilmiştir.

Kültürel liderlik ölçeği: Ölçek, kültürün oluşturulması kültürün benimsenmesi ve kültürün yönetilmesi olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, hiç katılmıyorum (1) ve tamen katılıyorum (5) arasında olmak üzere beşli Likert tipi olarak derecelendirilmiştir. Kültürel liderlik ölçeği ve alt boyutlarının Cronbach Alpha değerlerinin $\alpha=.928$ ile $\alpha=.969$ arasında olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda Kültürel Liderlik Ölçeği'nin ve tüm boyutlarının literatüre göre mükemmel güvenilirlik arasında olduğu anlaşılmaktadır. Ölçeğin özgün halindeki Cronbach Alpha

katsayısı $\alpha=.952$ iken bu ölçekte $\alpha=.977$ hesaplanmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin güvenilir olduğu ve güvenilirliğinin özgün haline yakın olduğu görülmektedir (Büyüköztürk, 2012; Metlilo, 2022).

Akademik iyimserlik ölçeği: Akademik iyimserlik ölçeği, öz yeterlilik, güven ve akademik vurgu boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek, kesinlikle katılmıyorum (1) ve kesinlikle katılıyorum (5) arasında derecelendirilen beşli Likert tipindedir. Akademik iyimserlik ölçeği ve alt boyutlarının Cronbach Alpha katsayıları ise $\alpha=.631$ ile $\alpha=.929$ arasında değiştiği belirlenmiş ve akademik iyimserlik ölçeği bütün olarak ele alındığında $\alpha=.887$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler doğrultusunda Akademik İyimserlik Ölçeği'nin de geçerliğinin literatüre göre iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğin özgün halinde ise Cronbach Alpha katsayısı $\alpha=.850$ olarak tespit edilmiştir. Bu analiz sonucunda ölçeğin güvenilir olduğu ve güvenilirliğinin özgün haline yakın olduğu kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2012; Çoban ve Demirtaş, 2011).

Verilerin Analizi

Ölçeklerden toplanan verilerin analizine geçmeden önce veriler üzerinde kayıp veri analizi yapılmış ve normal dağılıp dağılmadığına yönelik dağılım analizleri gerçekleştirilmiş, basıklık ve çarpıklık katsayıları ile dağılım grafikleri incelenmiştir.

Tablo 2: Araştırma Verilerinin Çarpıklık Basıklık Testi Analizine İlişkin Sonuçlar

Değişkenler	N	Çarpıklık	Basıklık
Kültürel Liderlik	373	-.715	-.416
Kültürün oluşturulması	373	-.550	-.757
Kültürün benimsenmesi	373	-1.106	.524
Kültürün yönetilmesi	373	-.793	-.299
Akademik İyimserlik	373	.138	-.299
Öz yeterlilik	373	-1.373	1.303
Güven	373	.109	-.538
Akademik vurgu		-.176	-.491

Tablo 2'de de görüldüğü gibi Kültürel liderlik testinde çarpıklık oranı -.715 basıklık oranı ise -.416 olarak derecelendirilmiştir. Akademik iyimserlik testinde ise çarpıklık oranı -.138 basıklık oranı ise -.299 olarak hesaplanmıştır. George ve Mallery'a (2010) göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olduğu zaman değişkenlerin normal dağılım gösterdikleri varsayılmaktadır. Bu veriler ışığında testlerin normal dağılım gösterdikleri varsayılmıştır. Verilerin cinsiyet, görev yapılan okul düzeyi, kıdem, öğrenim durumu aynı okulda çalışma süresi ve çalışılan okulun yerleşim yeri değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesinde t-Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri kullanılmıştır. ANOVA testinde farkın kaynağını belirlemek için Post Hoc TUKEY analizleri gerçekleştirilmiştir. Okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri ile öğretmenlerin akademik iyimserlik algıları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerinin öğretmenlerin akademik iyimserlik algıları üzerindeki etkisi ise çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde problem ve alt problemlerine yönelik yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular aktarılmıştır. Tablo 3'te öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyi algılarına ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 3: Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Kültürel Liderlik	N	Ortalama(\bar{X})	S.S.	Düzye
Kültürel Liderlik Toplam	373	3.93	0.95	Yüksek
Kültürün oluşturulması	373	3.80	1.01	Yüksek
Kültürün benimsenmesi	373	4.19	0.91	Yüksek
Kültürün yönetilmesi	373	3.93	1.01	Yüksek

Tablo 3'ten anlaşılacağı üzere, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyine yönelik algılarının genel olarak yüksek düzeyde olduğu ($\bar{X} = 3,93$) görülmektedir. Yine kültürel liderliğin kültürün oluşturulması ($\bar{X} = 3,80$), kültürün benimsenmesi ($\bar{X} = 4,19$) ve kültürün yönetilmesi ($\bar{X} = 3,48$) boyutlarına yönelik öğretmen algılarının da yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Demografik verilere göre sonuçlar ise aşağıda sunulmuştur. Tablo 4 de görev yapılan okul düzeyi değişkenine göre öğretmenlerin yöneticilerin kültürel liderlik düzeyleri algılarına ilişkin analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4: Görev Yapılan Okul Düzeyi Değişkenine Göre Öğretmenlerin Yöneticilerin Kültürel Liderlik Düzeyleri Algılarına İlişkin Analiz Sonuçları

Kültürel Liderlik	Okul Düzeyi	N	\bar{x}	Ss	Var K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Kültürel Liderlik (Toplam)	İlkokul	115	3.95	.904	G. Arası	4.677	2	2.338	2.626	.074	yok
	Ortaokul	151	4.03	.961	G. İçi	329.46	370	.890			
	Lise	107	3.76	.958	Toplam	334.14	372				
Kültürün Oluşturulması	İlkokul	115	3.78	1.003	G. Arası	3.266	2	1.633	1.578	.208	yok
	Ortaokul	151	3.99	1.016	G. İçi	382.89	370	1.035			
	Lise	107	3.67	1.031	Toplam	386.15	372				
Kültürün Benimsenmesi	İlkokul	115	4.29	.847	G. Arası	6.069	2	3.035	3.687	.026*	1>3
	Ortaokul	151	4.24	.913	G. İçi	304.54	370	.823			
	Lise	107	3.99	.958	Toplam	310.61	372				
Kültürün Yönetilmesi	İlkokul	115	3.49	.865	G. Arası	4.685	2	2.342	2.864	.058	yok
	Ortaokul	151	3.59	.920	G. İçi	302.57	370	.818			
	Lise	107	3.31	.920	Toplam	307.25	372				

*p<0.05

Tablo 4'te görev yapılan okul düzeyi değişkenine göre görev yapılan okul düzeyi değişkenine göre öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik algılarında kültürün oluşturulması [$F_{(2-372)} = 1.578$; $p > 0.05$] ve kültürün yönetilmesi [$F_{(2-372)} = 2.864$; $p > 0.05$] boyutlarında ve ölçeğin genelinin [$F_{(2-372)} = 2.626$; $p > 0.05$] değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Kültürün benimsenmesi boyutunda ise anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$F_{(2-372)} = 3.687$; $p < 0.05$]. Bu boyuttaki farklılığın hangi görev yapılan okul düzeyinden kaynaklandığının belirlenebilmesi için Post Hoc Tukey Testi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen Tukey testi incelendiğinde ilkokul öğretmenlerinin ($\bar{X} = 4.29$) lise öğretmenlerine

($\bar{X}=4.00$) göre kültürün benimsenmesi boyutundaki algılarının daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Araştırma da diğer demografik değişkenlerine göre öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik algılarına ilişkin bulgular şu şekildedir. **Cinsiyet değişkenine göre**, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algıları arasında, kültürün oluşturulması [$t_{(373)} = 1.289, p > .05$], kültürün benimsenmesi [$t_{(373)} = .529, p > .05$], kültürün yönetilmesi [$t_{(373)} = 1.507, p > .05$] boyutlarında ve genel olarak öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algıları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$t_{(373)} = 1.323, p > .05$]. **Kıdem değişkenine göre**, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik algıları arasında kültürel liderliğin kültürün oluşturulması [$F_{(2-372)} = .153; p > 0.05$], kültürün benimsenmesi [$F_{(2-372)} = .114; p > 0.05$] ve kültürün yönetilmesi [$F_{(2-372)} = .171; p > 0.05$] boyutları ve geneline [$F_{(2-372)} = .003; p > 0.05$] yönelik anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. **Eğitim durumu değişkenine göre**, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik algıları arasında genelde [$t_{(373)} = 2.871, p < .05$] ve kültürün benimsenmesi [$t_{(373)} = 2.771, p < .05$] ve kültürün yönetilmesi [$t_{(373)} = 3.398, p < .05$] alt boyutlarında anlamlı farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Kültürün oluşturulması boyutunda [$t_{(373)} = 1.697, p > .05$] ise anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Kültürün benimsenmesi alt boyutunda lisans düzeyi eğitime sahip olan öğretmenlerin ($\bar{X}=4.24$), lisansüstü eğitime sahip öğretmenlere ($\bar{X}=3.83$) göre; kültürün yönetilmesi alt boyutunda yine lisans düzeyi eğitime sahip öğretmenlerin ($\bar{X}=4.00$), lisansüstü eğitime sahip öğretmenlere ($\bar{X}=3.45$) göre algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak ele alındığında ise lisans eğitimine sahip öğretmenlerin ($\bar{X}=3.98$) okul yöneticilerinin kültüre liderlik düzeyleri algılarının, lisansüstü öğretmenlere göre ($\bar{X}=3.55$) daha yüksek olduğu görülmüştür. **Aynı okulda çalışma süresi değişkenine göre**, öğretmenlerin kültürel liderlik düzeyi algıları genel olarak [$F_{(2-372)} = .153; p > 0.05$] ve kültürün oluşturulması [$F_{(2-372)} = .152; p > 0.05$], kültürün benimsenmesi [$F_{(2-372)} = .285; p > 0.05$] ve kültürün yönetilmesi [$F_{(2-372)} = .243; p > 0.05$] alt boyutlarında farklılık göstermemektedir. **Çalışılan okulun yerleşim yeri değişkenine göre**, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algıları arasında genelde [$F_{(2-372)} = .160; p > 0.05$] ve kültürün oluşturulması [$F_{(2-372)} = .099; p > 0.05$], kültürün benimsenmesi [$F_{(2-372)} = .354; p > 0.05$] ve kültürün yönetilmesi [$F_{(2-372)} = .195; p > 0.05$] alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmanın diğer değişkeni olan öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerine yönelik betimsel istatistikler ise, Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Öğretmenlerin Akademik İyimserliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Akademik İyimserlik	N	Ortalama(\bar{X})	S.S.	Düzye
Akademik İyimserlik (Toplam)	373	3.60	.601	Yüksek
Öz Yeterlilik	373	4.60	.495	Çok Yüksek
Güven	373	3.10	.708	Orta Düzye
Akademik Vurgu	373	3.40	.961	Orta Düzye

Tablo 5'e göre, öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinin ($\bar{X} = 3,60$) yüksek olduğu tespit edilmiştir. Alt boyutlarda ise; öz yeterlilik alt boyutu ($\bar{X} = 4,60$) çok yüksek, güven ($\bar{X} = 3,10$) ve akademik vurgu ($\bar{X} = 3,40$) alt boyutlarının ise orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinin demografik değişkenlerden görev yapılan okul düzeyi değişkenine göre bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Görev Yapılan Okul Düzeyi Değişkenine Göre Öğretmenlerin Akademik İyimserlik Algılarına İlişkin Analiz Sonuçları

Akademik İyimserlik	Okul Düzeyi	N	\bar{x}	Ss	Var K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Akademik İyimserlik (Toplam)	İlkokul	115	3.66	.585	G. Arası	3.037	2	1.5184	4.276	.015*	1>3
	Ortaokul	151	3.66	.600	G. İçi	131.388	370	0.3551			2>3
	Lise	107	3.46	.600	Toplam	134.424	372				
Öz Yeterlilik	İlkokul	115	4.67	.458	G. Arası	3.464	2	1.7322	7.296	.001*	1>3
	Ortaokul	151	4.64	.448	G. İçi	87.847	370	0.2374			
	Lise	107	4.44	.563	Toplam	91.311	372				
Güven	İlkokul	115	3.18	.729	G. Arası	1.116	2	0.558	1.112	.330	Yok
	Ortaokul	151	3.06	.672	G. İçi	185.740	370	0.502			
	Lise	107	3.05	.735	Toplam	186.856	372				
Akademik Vurgu	İlkokul	115	3.41	.900	G. Arası	9.722	2	4.8609	5.380	.005*	2>3
	Ortaokul	151	3.56	1.006	G. İçi	334.271	370	0.9034			
	Lise	107	3.16	.921	Toplam	343.993	372				

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde, görev yapılan okul düzeyine göre, öğretmenlerin akademik iyimserliğine yönelik, öz yeterlilik [$F_{(2-372)} = 7.296$; $p < 0.05$] ve akademik vurgu [$F_{(2-372)} = 5.380$; $p < 0.05$] boyutlarında ve genelde [$F_{(2-372)} = 4.276$; $p < 0.05$] anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Güven boyutunda [$F_{(2-372)} = 1.112$; $p > 0.05$] ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Öz yeterlilik boyutunda ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin liselerde görev yapan öğretmenlere göre, akademik vurgu boyutunda ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin liselerde görev yapan öğretmenlere göre akademik iyimserlikleri daha yüksek bulunmuştur. Öğretmenlerin akademik iyimserlikleri genel olarak değerlendirildiğinde ise ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin liselerde görev yapan öğretmenlere göre iyimserlik düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma da öğretmenlerin diğer demografik değişkenlerine göre akademik iyimserliklerine yönelik bulgular ise şu şekildedir. **Cinsiyet değişkenine göre**, öğretmenlerin akademik iyimserliğinin genelinde [$t_{(373)} = 1.935$, $p > .05$], öz yeterlilik [$t_{(373)} = .075$, $p > .05$] ve güven [$t_{(373)} = 1.443$, $p > .05$] boyutlarında anlamlı bir farklılaşmadığı belirlenmiştir. Akademik vurgu [$t_{(373)} = 2.193$, $p < .05$] boyutunda ise, kadın öğretmenlerin algılarının, erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. **Kıdem değişkenine göre**, öğretmenlerin akademik iyimserlik algıları genelde [$F_{(2-372)} = 1.459$; $p > 0.05$] ve akademik iyimserliğin güven [$F_{(2-372)} = .322$; $p > 0.05$] ve akademik vurgu [$F_{(2-372)} = 3.043$; $p > 0.05$] boyutlarında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Bununla birlikte akademik iyimserliğin öz yeterlilik boyutundaki [$F_{(2-372)} = 3.330$; $p < 0.05$]

öğretmen algıları ise kıdemlerine göre farklılaşmaktadır. Öz yeterlilik boyutunda 11- 20 yıl kıdemi olan öğretmenlerin, 1-10 yıl arası kıdemli öğretmenlere göre akademik iyimserliklerinin daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. **Eğitim durumu değişkenine göre**, öğretmenlerin akademik iyimserliğine yönelik güven [$t_{(373)} = 2.791, p < .05$] ve akademik vurgu [$t_{(373)} = 3.350, p < .05$] boyutlarında ve akademik iyimserliğin genelinde [$t_{(373)} = 3.350, p < .05$] anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Lisans eğitim durumuna sahip öğretmenlerin akademik iyimserlikleri, lisansüstü eğitime sahip öğretmenlere göre daha yüksektir. Öz yeterlilik [$t_{(373)} = .717, p > .05$] boyutunda ise anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. **Aynı okulda çalışma süresi değişkenine göre**, akademik iyimserlin güven [$F_{(2-372)} = 3.437; p < .05$], akademik vurgu [$F_{(2-372)} = 4.966; p < .05$] boyutlarında ve genelinde [$F_{(2-372)} = 3.623; p < .05$] anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Aynı okulda 1-3 yıl arası görev yapan öğretmenlerin aynı okulda 7 ve üzeri yıl görev yapan öğretmenlere göre akademik iyimserliklerinin daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin öz yeterlilik boyutu [$F_{(2-372)} = .999; p > .05$] algıları ise aynı okulda çalışma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. **Çalışılan okulun yerleşim yeri değişkenine göre**, öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeyleri genelde [$F_{(2-372)} = 1.256; p > .05$] ve öz yeterlilik [$F_{(2-372)} = 1.023; p > .05$], güven [$F_{(2-372)} = .246; p > .05$] ve akademik vurgu [$F_{(2-372)} = 1.792; p > .05$] boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine ilişkin algıları ile akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişkilerini incelemeye yönelik korelasyon analizi sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Düzeyleri ile Öğretmenlerin Akademik İyimserlik Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Kültürel Liderlik	Akademik İyimserlik			
	Öz Yeterlilik	Güven	Akademik Vurgu	Akademik İyimserlik
Kültürün Oluşturulması	.194**	.351**	.415**	.439**
Kültürün Benimsenmesi	.283**	.357**	.395**	.450**
Kültürün Yönetilmesi	.222**	.352**	.419**	.448**
Kültürel Liderlik Toplam	.234**	.372**	.437**	.470**

* $p < .05$; ** $p < .01$; Pearson Korelasyon Analizi

Tablo 7 deki bulgulara göre, okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri ile öğretmenlerin akademik iyimserlikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; okul yöneticilerinin kültürel liderliği düzeyi ile öğretmenlerin akademik iyimserliğinin öz yeterlilik boyutu arasında anlamlı, pozitif yönlü ve zayıf düzeyde bir ilişkinin olduğu ($r = .234$); güven boyutu arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişkinin olduğu ($r = .372$); akademik vurgu boyutu algıları arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r = .437$) olduğu belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri ile öğretmenlerin akademik iyimserlikleri arasında genel olarak ise, anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyde ($r = .470$) bir ilişki olduğu görülmektedir. Araştırmada öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik algılarının öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerini belirlemede oynadığı rolü gösterir bulgulara ulaşılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Öğretmenlerin Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Akademik İyimserlik Düzeylerini Yordama Durumuna Yönelik Analiz Sonuçları

Yordayıcı Değişken	Yordanan Değişken: Akademik İyimserlik				
	B	Std. Hata	(B)	t	p
Sabit	2.326	.129		17.964	.000
Kültürün Oluşturulması	.074	.057	.126	1.306	.192
Kültürün Benimsenmesi	.150	.051	.228	2.945	.003
Kültürün Yönetilmesi	.094	.060	.159	1.578	.116
R=.478	R²=.222				
F=36.460	P=.000				

Tablo 8 de öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algılarının akademik iyimserliklerini yordama durumuna yönelik yapılan regresyon analiz sonuçlarına göre; öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algılarının akademik iyimserliklerini pozitif yönde ve olumlu düzeyde anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir. Modelin açıklama gücü olarak belirtilen R² değeri, .222 olarak hesaplanmıştır. Bu değer varyansın %22.2 sini açıklamaktadır. Okul yöneticilerinin kültürel liderliğine yönelik kültürün benimsenmesi boyutu (p=.003>.05) öğretmenlerin akademik iyimserliklerini yordamaktadır. Başka bir deyişle okul yöneticilerinin bu boyutlardaki kültürel liderlik davranışları öğretmenlerin akademik iyimserliğini artırmaktadır. Okul yöneticilerinin kültürel liderliğine yönelik kültürün oluşturulması (p=.192 >.05) ve kültürün yönetilmesi(p=116 >.05) boyutları ise öğretmenlerin akademik iyimserliklerini yordamamaktadır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algısı ile akademik iyimserlikleri arasında ilişki durumunu tespit etmek için yapılmıştır. Bu kapsamda öncelikle betimsel istatistikler yapılmıştır. Daha sonra öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algılarının ve akademik iyimserliklerinin görev yapılan okul düzeyi, cinsiyet, kıdem, eğitim durumu, aynı okulda çalışma süresi ve çalışılan okulun yerleşim yeri demografik değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri algıları ile akademik iyimserlikleri arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Yine okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik öğretmen algılarının ve akademik iyimserliklerini yordama durumuna bakılmıştır. Araştırmaya ait sonuçlar ve sonuçlara yönelik tartışmalar aşağıda sunulmuştur.

Araştırmada öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderliği düzeyine yönelik algılarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Kültürel liderliğin kültürün oluşturulması, kültürün benimsenmesi ve kültürün yönetilmesi boyutlarında da yüksektir. Kültürün yönetilmesi boyutunun ortalamasının en düşük, kültürün benimsenmesi boyutunun ortalamasının ise en yüksek olduğu tespit edilmiştir. Metlilo'nun (2022) Türkiye ve Kosova öğretmenleriyle karşılaştırmalı yaptığı çalışmasında, Türkiye grubundaki öğretmenlerin kültürün oluşturulması boyutunun en düşük ortalamaya sahip iken, kültürün benimsenmesi boyutunun en yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma sonuçları, araştırmayı destekler niteliktedir. Okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerin öğretmen algılarına göre yüksek olması kültürel liderlik özellikleri bakımından yeterli düzeye ulaşıldığı şeklinde yorumlanabilir. Aksu, Fırat ve Şahin

(2003) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerini orta seviye buldukları belirlenmiştir. Başka bir çalışmada da ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin okullarda gösterdikleri kültürel liderlik davranışları orta düzeyde olduğu görülmektedir. (Maya, 2017).

Araştırmada demografik değişkenlerine göre öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyi algıları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığına yönelik sonuçlarda şu şekildedir:

Görev yapılan okul düzeyine göre, okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik öğretmen algıları sadece kültürün benimsenmesi boyutunda farklılaşmaktadır. İlkokul öğretmenlerinin, lise öğretmenlerine göre algılarının daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin okul yöneticilerinden beklentilerinin ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlere göre daha düşük olması gösterilebilir.

Cinsiyet değişkenine göre, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine ilişkin algıları arasında farklılık bulunmamaktadır. Ancak literatür incelendiğinde birçok çalışmada cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılıklara rastlanmıştır (Aksu vd., 2003; Çek, 2011). Metlilo (2022) tarafından yapılan çalışmada da okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik erkek öğretmenlerin algılarının kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kıdem değişkenine göre de, okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik öğretmen algıları arasında anlamlı bir farklılık oluşmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç bazı çalışmalar tarafından da desteklenmektedir. Uygur (2021) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ilkokul yöneticilerinin kültürel liderlik davranışları düzeylerine ilişkin algılarının farklılaşmadığı görülmüştür. Yine Ay (2014); Aksu vd. (2003) ve Çek (2011) tarafından yapılan çalışmalarda da kıdem değişkeni bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Maya ise (2017) ilkokul yöneticilerinin kültürel liderliğine ilişkin öğretmen algılarının farklılaştığını bulmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre ise, okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine yönelik öğretmen algıları arasında farklılık olduğu görülmüştür. Araştırmada lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin, lisansüstü eğitime sahip öğretmenlere göre algılarının daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Ay (2014) tarafından yapılan çalışmada da, okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerine ön lisans ve lisans düzeyinde eğitime sahip öğretmenlerin lisansüstü eğitime sahip öğretmenlere göre algılarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca araştırmada aynı okulda çalışma süresi ve okulun bulunduğu yerleşim yeri demografik değişkenleri açısından öğretmenlerin yöneticilerin kültürel liderlik algıları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın diğer değişkeni olan akademik iyimserliğe ilişkin sonuçlara bakıldığında da, öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeyleri ortalamalarını yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmada kullanılan ölçeği Türkçe'ye uyarlayan Çoban ve Demirtaş (2011) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Bostancı, Yurdakul ve Bülbül de (2018) çalışmalarında öğretmenlerin akademik iyimserliklerinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Özdemir ve Kılınç (2014) tarafında yapılan çalışmada ise, öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Araştırmada akademik

iyimserliğin öz yeterlilik boyutunun çok yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Çağlar da (2013) araştırmayı destekler şekilde öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinin öz yeterlilik boyutunda yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Başka bir araştırmada ise mevcut çalışma ve Çağlar'ın (2013) çalışmasının aksine öğretmenlerin öz yeterlilik boyutuna en düşük düzeyde sahip oldukları belirtilmiştir (Özdemir ve Pektaş, 2017). Yine çalışmada güven boyutunun ve akademik vurgu boyutunun ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bostancı, Tosun ve Doğan (2020) ve Altınmakas Semizler ve Bostancı (2021) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmenlerin akademik iyimserlikleri orta düzeyde bulunmuştur.

Yine araştırmada öğretmenlerin demografik değişkenlerine göre akademik iyimserlik düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığına bakılmıştır. Ede edilen sonuçlar şu şekildedir:

Görev yapılan okul düzeyi değişkenine göre öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinde, ilkökul öğretmenlerinin liselerde görev yapan öğretmenlere göre, ortaokul öğretmenlerinin lise öğretmenlerine göre algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öz yeterlilik alt boyutunda ise, ilkökul öğretmenleri lise öğretmenlerine göre, akademik vurgu alt boyutunda ortaokul öğretmenleri lise öğretmenlerine göre daha yüksek düzeyde akademik iyimserliğe sahiptirler. Bostancı, Tosun ve Doğan (2020) ve Çağlar da (2013) çalışmalarında ortaokul öğretmenlerinin akademik iyimserlik düzeylerini, diğer okullarda görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde bulmuşlardır.

Cinsiyet değişkenine göre, öğretmenlerin iyimserlik düzeyleri akademik iyimserliğin öz yeterlilik güven boyutlarında ve genelinde farklılaşmaz iken, akademik vurgu alt boyunda farklılaşmaktadır. Aritmetik ortalamalara bakıldığında kadın öğretmenlerin akademik iyimserlik algılarının, erkek öğretmenlere oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kurt ve Bostancı (2018) tarafından yapılan çalışmada da, kadın öğretmenlerin akademik iyimserliğe yönelik öz yeterlilik algıları erkek öğretmenlere göre daha yüksek olarak bulunmuştur. Altınmakas Semizler ve Bostancı (2021) ise çalışmalarında öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinin, cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını bulmuştur. Uygur da (2021) çalışmasında, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik davranışları algıları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşma olmadığını belirlemiştir.

Kıdem değişkenine göre yapılan analizler sonucunda, öğretmenlerin iyimserlik düzeyleri akademik iyimserliğin genelinde, güven ve akademik vurgu boyutlarında farklılaşmamaktadır. Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin akademik iyimserlik algıları arasında fark olmaması, öğretmenlerin bu algıları şekillendirirken kıdemden ziyade okul kültürü ve yönetim pratiği gibi faktörlerin daha belirleyici olduğunu gösterebilir. Bu noktadan hareketle, eğitim yöneticileri bu faktörlere odaklanarak stratejiler geliştirebilirler. Bununla birlikte öğretmenlerin akademik iyimserlikleri öz yeterlilik alt boyunda farklılaşmıştır. Akademik iyimserliğin öz yeterlilik boyutunda, 11-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin 1-10 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenlere göre daha yüksek akademik iyimserliğe sahip oldukları tespit edilmiştir. Benzer şekilde Altınmakas Semizler ve Bostancı (2021) çalışmalarında 1-10 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin akademik iyimserliklerinin diğer gruplara göre düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Eğitim durumu değişkenine göre lisans düzeyinde öğrenim gören öğretmenlerin, lisansüstü eğitime sahip öğretmenlere göre akademik iyimserlik düzeyleri genelde, güven ve akademik vurgu boyutlarında daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ise farklılaşmamaktadır. Azimi ve Akan (2019) tarafından yapılan bir araştırmada ise öğretmenlerin iş doyumunu düzeyleri eğitim düzeyleri bakımından incelendiğinde ortalamalar bakımından lisansüstü eğitime sahip öğretmenlerin iş doyumunu düzeylerinin daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında genel olarak lisansüstü eğitime sahip öğretmenlerin MEB'e bağlı okullarda kişisel beklentilerini karşılayamadıkları belirtilebilir.

Aynı okulda çalışma süresine göre öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinin genelde, akademik vurgu ve güven boyutlarında farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda 1-3 yıl arası çalışan öğretmenlerin 7 yıl ve daha üzeri çalışan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde akademik iyimserliğe sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ise farklılaşmamaktadır. Altınmakas Semizler ve Bostancı da (2021) çalışmalarında 4-6 yıl aynı okulda çalışan öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinin en düşük olduğunu bulmuşlardır. Öğretmenlerin aynı okullarda çalışma süreleri arttıkça okullarına karşı geliştirdikleri olumsuz tutum ve fikirlerin arttığından bahsedilebilir (Şarkaya, 2019). Okulun yerleşim yerine göre, öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerinde ise herhangi bir anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir. Yapılan çalışmalarda kırsal kesimlerde görev yapan öğretmenlerin sosyoekonomik, mesleki gelişim fırsatları ve öğrenci sayısı çeşitliliği gibi sorunları olduğu belirtilmiştir (Palavan ve Donuk, 2016; Sarıkaya, 2019).

Ayrıca araştırmada, okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri ile öğretmenlerin akademik iyimserlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? sorusuna yanıt aranmıştır. Okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri ile öğretmenlerin akademik iyimserlikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; okul yöneticilerinin kültürel liderliği düzeyi ile öğretmenlerin akademik iyimserliğinin öz yeterlilik boyutu arasında anlamlı, pozitif yönlü ve zayıf düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Bununla birlikte okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri ile akademik iyimserliğin güven ve akademik vurgu alt boyutları arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Genel olarak öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyi algıları ile akademik iyimserlikleri arasındaki ilişkinin anlamlı, pozitif ve orta düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Okul yöneticilerinin kültürel liderlik özelliklerinin öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerini üzerine orta derecede ve olumlu yönde etkili olduğu belirtilebilir. Tüm alt boyutlar arası ilişkiler orta düzeyde iken öz yeterlilik boyutundaki ilişkinin zayıf düzeyde olması öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Gömleksiz ve Serhatlıoğlu (2013), Zincirli ve Zincirli (2017), Sevinç (2023) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Son olarak araştırmada, okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeylerinin öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerini yordamakta mıdır? sorusuna yanıt bulabilmek için çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan çoklu regresyon analizi sonucuna göre de, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik algıları akademik iyimserliklerini %22,2 oranında etkilemektedir. Okul yöneticilerinin kültürel liderliğine yönelik kültürün benimsenmesi boyutu öğretmenlerin akademik iyimserliklerini yordamaktadır. Başka bir deyişle okul yöneticilerinin bu boyutlardaki kültürel liderlik davranışları öğretmenlerin akademik iyimserliğini artırmaktadır. Okul yöneticilerinin kültürel liderliğine yönelik kültürün oluşturulması ve kültürün yönetilmesi boyutları öğretmenlerin akademik iyimserliklerini yordamamaktadır. Kültürel liderlik,

okul yöneticilerinin ve liderlerin gösterdiği davranışlar ve değerlerle ilgilidir. Okul kültürü, öğretmenlerin ve diğer okul çalışanlarının nasıl bir ortamda çalıştıklarını ve etkileşimde bulduklarını belirler. Bu kültürel faktörler, öğretmenlerin çalışma memnuniyeti, işbirliği ve motivasyon gibi unsurları olumlu yönde etkileyerek akademik iyimserliklerini artırabilir. Literatür incelendiğinde yapılan araştırmalarda yöneticilerin kültürel liderlik düzeyleri arttıkça öğretmenlerin olumlu tutum ve davranışlarının da olumlu yönde arttığı tespit edilmiştir. Yöneticilerin olumlu tutum ve davranışları, öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeylerini artırmaktadır (Kahya, 2020; Ugar, 2019; Yıldırım, 2005).

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler ileriye sürülebilir:

*Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, akademik iyimserliğin akademik vurgu boyutunda kadın öğretmenlerin algılarının erkek öğretmenlere göre algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu algı farklılığına yol açan etkenlere yönelik nitel bir çalışma yapılabilir.

*Görev yapılan okul düzeyine göre, öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderliğine yönelik kültürün benimsenmesi boyutuna ilişkin algıları ve akademik iyimserlik düzeyleri farklılaşmaktadır. Lise öğretmenlerin kültürün benimsenmesine ilişkin algılarının ve akademik iyimserlik düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu algı düşüklüğüne yönelik çalışmalar yapıp, algı düşüklüğüne yol açan olumsuz etkenler ortadan kaldırılmalıdır.

*Erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre akademik iyimserlik düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Erkek öğretmenlerin algı düşüklüğüne yol açan olumsuz etkenler belirlenmelidir. Erkek öğretmenlerin akademik iyimserliklerini artırıcı paydaş destekleri vermelidir.

*Kıdem değişkenine göre sonuçlar akademik iyimserliğin alt boyutu olan öz yeterlilik boyutunda ise 11-20 yıl arası göreve sahip öğretmenlerin, 1-10 yıl arasında görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek akademik iyimserliğe sahip oldukları tespit edilmiştir. Okul yöneticileri, 1-10 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin öz yeterlilik algılarını artırıcı öğretmenlerin başarılarını takdir etme, yönetime katma ve sorumluluk verme gibi uygulamalar yapabilirler.

*Lisansüstü eğitime sahip öğretmenlerin okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyi algılarının ve akademik iyimserlik düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü öğretmenlere okullarda kendilerini gerçekleştirme ve aldıkları eğitimleri kullanabilecekleri ortamların hazırlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aksu, A., Fırat, A. G. N. Ş., & Şahin, A. G. İ. (2003). İlköğretim okulu müdürlerinin kültürel liderlik davranışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36(36), 490-507.

Altınmakas Semizler & Bostancı, A. B. (2021). Okul içi politik taktikler ile öğretmenlerin okul akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi [Anatolian Journal of Educational Leadership and Instruction]*, 9(1), 17-34.

- Azimi, M., & Akan, D. (2019). Öğretmenlerin iş doyumunu düzeyleri. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 3(2), 126-138.
- Ay, M. H. (2014). *Okul yöneticilerinin kültürel liderlik düzeyleri ile öğretmenlerin örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Baker III, G. A. (1992). *Cultural Leadership: Inside America's Community Colleges*. American Association of Community and Junior Colleges (AACJC), Publications Sales, PO Box 1737, Salisbury, MD 21802.
- Balkar,B.(2015). Okul Müdürlerinin kültürel liderlik davranışlarının simetrik ve asimetric okul kültürü bağlamında incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, Special Issue 4: 274-287.
- Bostancı,A Yurdakul, A & Bülbül, S.(2018). Öğretmenlerin okullarına yönelik örgütsel güven düzeyleri ile akademik iyimserlikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. International Congress on Science and Education (ICSE2018) Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi (23-25 Mart 2018). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon
- Bostancı, A. B., & Tosun, A., & Doğan, O. (2020). The relationship between schools' dna profiles and teachers' school academic optimism. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(4), 85- 99.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı(4. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Çağlar, Ç. (2013). Akademik iyimserlik düzeyinin örgütsel bağlılık üzerindeki etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 260-273.
- Çağlar, Ç. (2014). Okulların akademik iyimserlik düzeyleri ile değişime açıklık düzeyleri arasındaki ilişki. *Journal of Theoretical Educational Science/Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(1), 94-113.
- Çoban, D., & Demirtaş, H. (2011). Okulların akademik iyimserlik düzeyi ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 317-348.
- Çek, F. (2011). *Bağımsız anaokulu ve ilköğretim okulu müdürlerinin kültürel liderlik davranışları ile okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumunu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Demirhan, G.(2022). Okul liderliğinin kültürel değerlere ilişkin rolleri. *Okul Liderliğine Bütüncül Yaklaşım* (Editörler: Aynur B.Bostancı & Seval Koçak). Anı yayıncılık. Ankara
- Gedikoğlu, T., Şahin, S., & Büyükelbaşı, Ö. (2004). İlköğretim okulu yöneticilerinin kültürel liderlik davranışlarına ilişkin yönetici ve öğretmen algıları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(19), 73-84.

- George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS for windows step by step: A simple guide and reference. *Boston: Allyn & Bacon*.
- Gömlüksiz, M. N., & Serhatlıoğlu, B. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 8(7), 202-221.
- Hoy, A. W., Hoy, W. K., & Kurz, N. M. (2008). Teacher's academic optimism: The development and test of a new construct. *Teaching And Teacher Education*, 24(4), 821-835.
- Hoy, W. K., Tarter, C. J., & Hoy, A. W. (2006). Academic optimism of schools: A force for student achievement. *American Educational Research Journal*, 43(3), 425-446.
- Kahya, S. (2020). *Eğitim yöneticilerinin dönüşümcü liderlik davranışlarının öğretmen motivasyonuna etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Karaköse, T. (2008). The perceptions of primary school teachers on principal cultural leadership behaviors. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 8(2), 569-579.
- Kurt, Ş. & Bostancı, A.B. (2018). Öğretmenlerin politik yetileri ile okulların akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişki. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 119-135.
- MacPherson, K., & Carter, C. (2009). Academic optimism: the possible benefits over current discipline policies. *Journal of cross-disciplinary Perspectives in Education*, 2(1), 59-69.
- Mavioğlu, M. (2014). *Ortaöğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerinin karar verme stratejilerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Maya, İ. (2017). İlkokul öğretmenlerinin algılarına göre okul müdürlerinin kültürel liderlik davranışlarını gösterme düzeyleri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(29), 107-126.
- McGuigan, L., & Hoy, W. K. (2006). Principal leadership: creating a culture of academic optimism to improve achievement for all students. *Leadership And Policy In Schools*, 5(3), 203-229.
- Metlilo, E. (2022). *Öğretmenlerin kültürel değerleri ile kültürel liderlik algıları ve sınıf yönetimi yaklaşımları arasındaki yordayıcı ilişkiler: Kosova-Türkiye karşılaştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul
- Özdemir, M., & Pektaş, V. (2017). Sosyal adalet liderliği ve okul akademik iyimserliği ilişkisinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2), 576-601.
- Özdemir, S., & Kılınç, A. (2014). The relationship between bureaucratic school structure and teachers' level of academic optimism/Bürokratik okul yapısı ile öğretmenlerin akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(1), 1-23.
- Palavan, Ö., & Donuk, R. (2016). Kırsal kesimde görev yapan öğretmenlerin sorunları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 109-128.

- Sarikaya, B. (2019). Kırsal Kesimde Görev Yapan Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri (Muş İli Örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 151-171.
- Seligman, M. E. (2002). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. *Handbook of positive psychology*, 2(2002), 3-12.
- Sevinç, F. (2023). Liselerde görev yapan öğretmenlerin kolektif öğretmen yeterliği algı düzeylerinin incelenmesi [Yayımlanmamış tezsiz yüksek lisans tezi]. *Pamukkale Üniversitesi*. Denizli.
- Smith, P. A., & Hoy, W. K. (2007). Academic optimism and student achievement in urban elementary schools. *Journal Of Educational Administration*, 45(5), 556-568.
- Şarkaya Seven, S. (2019). *Öğretmenlerin örgütsel sinizm tutumları ile sosyal kaytarma davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Pamukkale ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Ugar, Y. (2019). *Okul müdürlerinin liderlik uygulamaları ile öğretmenlerin motivasyonu arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Uygur, M. (2021). İlkokul yöneticilerinin kültürel liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel imajı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 15-31.
- Yıldırım, B. (2005). Eğitim Örgütlerinde Kültürel Liderlikle Meslek Ahlakı İlişkisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(13), 8-27.
- Yılmaz, E., & Kurşun, A. (2015). Okulların örgütsel kültürü ile akademik iyimserliği arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(35), 46-69.
- Yıldırım, B. (2001). *Okul yöneticilerinin kültürel liderlik rollerinin öğretmenlerin iş doyumuna ve meslek ahlakına etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Zincirli M.&, Zincirli Ö. (2017). Kolektif Yeterlik İnancına Dair Öğretmen Algılarının İncelenmesi, *III St International Symposium On Social Sciences, Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Türkiye*,